

13. Матецкая А. В. Идентичность в традиционных и современных обществах [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://yourlib.net/content/view/316/16/>
14. Мусиц П. В. Образ женщины в современной рекламе [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://tombraider6.narod.ru/lib/gg/gendernye_otnosheniya_v_sovremenn/obraz_zhenschiny_v_sovremennoj_re.html
15. Поспелова О. В. Гендерный подход к изучению медиа-дискурса / О. В. Поспелова // Актуальные проблемы журналистики. – 2004. – № 7. – С. 23–31.
16. Саморукова И. Гламур и гендер СМИ / И. Саморукова [Электронный ресурс]. — Режим доступа : http://www.chaskor.ru/article/glamur_i_gender_13713
17. Сидорская И. Репрезентация гендера в СМИ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://elib.bs.u.by/bitstream/123456789/11385/1/Sidorskaja.pdf>
18. Щерба О. І. Гендерний аспект реклами // Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». – 2002. – № 543. – С. 193–196.

Насонова Катерина. Влияние средств массовой коммуникации на трансформацию гендерных установок. Статья посвящена анализу современных средств массовой коммуникации и их влиянию на формирование гендерных ориентиров в современном обществе. Особое внимание уделяется процессу становления гендерных установок в детском возрасте и влиянию медиа-пространства на их формирование. Анализируется влияние мультипликационных фильмов на процесс социальной адаптации индивида, рассматривается роль мультипликации в формировании гендерных ориентиров. Акцентируется внимание на технологии трансляции гендерных стереотипов в рекламе и кинематографе. Характеризуются основные визуальные женские образы: женщины – матери, женщины – хранительницы домашнего очага, женщины – заботливой и верной жены, деловой женщины, беззаботной гламурной женщины. Также рассматривается трансформация мужского визуального образа, который широко представлен в современных СМИ, рекламе, шоу-бизнесе и других формах визуальной культуры. Констатируется унификации ценностей и моделей гендерного поведения, а также изменении и смешивании гендерных ролей.

Ключевые слова: средства массовой коммуникации, гендер, гендерная роль, гендерные установки, медиа-пространство, телевидение, реклама, кинематограф.

Nasonova Katerina. The Influence of Mass Media on the Transformation of Gender Attitudes. The article is devoted to analyze of the contemporary mass media and their influence on the gender reference in modern society. Special attention is given to the process of influence of media space for the formation of gender attitudes in childhood. The impact of cartoons in process of social adjustment, formation of world outlook and gender orientations are analyzes. Attention is also focused on the technology of translation of gender stereotypes in advertising and cinema. Characterized basic visual images of women: women – mothers, women – homemakers, women – caring and faithful wife, a business woman, carefree glamorous women. Also examine the transformation of man's visual image, which is widely represented in contemporary media, advertising, show and other forms of visual culture. Stated unification of values, patterns and model of gender behavior. Declared changing and blending of gender roles.

Key words: mass communication, gender, gender role, gender attitudes, media space, television, advertising, cinema.

Стаття надійшла до редколегії
06.04.2013 р.

УДК 130.123 : 140.8

Оксана Петрушенко

Феномен утопічної свідомості: її особливості та різновиди

У статті проаналізовано феномен утопічної свідомості як зміненої форми збереження інтенцій класичної утопії в духовному житті сучасного суспільства. Схарактеризовано провідні форми утопічної свідомості та зроблено висновок про її органічну присутність у механізмах діяльності свідомості – і суспільної, і індивідуальної.

Ключові слова: утопія, утопічна свідомість, перспективи суспільства.

Постановка наукової проблеми та її значення. Кінець XVII – початок XIX століття цілком виправдано можна вважати періодом найбільшого поширення та популярності соціальних утопій. У цей час багато інтелектуалів вважали, що розум як дітище культурно-історичного процесу досяг такого рівня зрілості, який дає змогу протиставити реальній дійсності інтелектуально створені й осмислені соціальні проекти та побудови. Априорі передбачалося, що, будучи розумними, вони мають краще виражати сутнісні потреби людини та забезпечувати оптимальний варіант розвитку суспільної життєдіяльності. Певні утопічні проекти (наприклад проекти А. Сен-Сімона та Р. Оуена) навіть були частково реалізовані. Однак у подальшому критика утопій та утопічних соціальних проектів почала здійснюватись із різних соціальних та інтелектуальних позицій настільки активно, що, врешті, терміни «утопія» та «утопічне» набули лише негативного значення. Після першої третини XIX ст. європейський загальний звичай вже був не схильний покладатись на розум. Тому у XX столітті утопія, яка була органічним компонентом людської інтелектуальної та соціальної діяльності, опинившись у ситуації, коли її критикували та висміювали, знаходить для себе інший спосіб існування – у формі утопічної свідомості.

Відносно поняття «утопічна свідомість» у дослідників немає єдиної та усталеної думки. У процесі розкриття змісту цієї статті будемо аналізувати ті позиції, які представлені в роботах К. Мангайма, Е. Я. Баталова, О. Можена, М. К. Мамардашвілі, О. М. Пятигорського та деяких інших авторів, що висловлювали певні погляди на утопічну свідомість. **Мета** статті – проаналізувати погляди та окреслити і явища утопічної свідомості, і ті різновиди, у яких вона існує сьогодні.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Вірогідно, першим із дослідників, хто зауважив та зафіксував цей перехід утопії в утопічну свідомість, був К. Мангайм, який визначив утопію як сукупність уявлень, що пропонує зміни та заміну нинішнього стану справ якимсь іншим, що дає змогу суспільству рухатися вперед. К. Мангайм пише: «Утопічною є та свідомість, яка не перебуває відповідно з навколишнім буттям. ...Проте не кожному орієнтацію, що не відповідає даному «буттю», трансцендентна щодо нього і в цьому сенсі «чужа щодо до дійсності», ми називаємо утопічною. Ми будемо вважати такою лише ту «трансцендентну щодо до дійсності» орієнтацію, яка, перетворюючися на дію, частково або повністю підриває існуючий в даний момент порядок речей» [9, с. 113]. Зазначимо, що в цій ситуації йдеться про інтенції позитивної утопії (оскільки автор не говорить про життя суспільства загалом як негідне людини), причому сам К. Мангайм ставиться до такої інтенції теж позитивно, убачаючи в утопічно спрямованій свідомості один із чинників наближення суспільства до прогресивних змін. Насмішкуватість щодо утопії або розмірковування про доцільність її заміни на антиутопію як сучасну складову частину суспільного розвитку тут відсутні.

У радянський час (друга половина XX століття) найвідомішим дослідником утопічної свідомості можна вважати Е. Я. Баталова. Він зазначав, що для ліворадикальних рухів другої половини XX століття утопізм – це «адекватна сучасним умовам форма прояву історичної ініціативи, необхідна умова «революційної творчості» [2, с. 154]. В іншій роботі, спеціально присвяченій проблемі утопічної свідомості (та за всіма законами утопічного жанру винесеного за межі наявної радянської дійсності, оскільки аналізувалась утопічна свідомість у США), Е. Я. Баталов робить важливе зауваження, що утопічна свідомість не лише пов'язана з певною соціальною дійсністю та критичним ставленням до неї, а є ще й продуктом пізнавального процесу [1, с. 21]. Дослідник зазначав, що «суб'єкт може бачити в об'єкті, який пізнає, лише те, що він хотів би в ньому бачити, і не помічати того, що за тими чи тими мотивами (відомими чи невідомими йому) не хотів би бачити... Подібного роду когнітивна процедура зовсім не обов'язково жорстко пов'язана із соціальною «ситуацією» суб'єкта, тобто з його становищем у суспільстві та свідомим ставленням до існуючих порядків. Тут дається взнаки і загальний рівень розвитку суспільства, і рівень індивідуальної культури, і психічні особливості індивіда, і його безпосередні життєві турботи» [1, с. 22]. Отже, за утопічною свідомістю визнається статус елементу когнітивного процесу, і, отже, зі статусу фантазії вона переходить у статус внутрішнього елементу процесу пізнання соціальних явищ.

У подальшому цікаві окремі міркування, з приводу сутності утопічної свідомості простежуємо в роботах М. К. Мамардашвілі [5], А. М. Пятигорського [6]. Оскільки свідомість цивілізованої та соціалізованої людини фактично завжди орієнтована на належне – належну поведінку, належні

знання, статуси, ролі, необхідність ухилятися від неналежних дій, – то можна стверджувати, що кожна індивідуальна свідомість дещо утопічна. Однак термін *утопічна свідомість* застосовують переважно для характеристики певних варіантів і напрямів суспільної свідомості, які пропагують серед інших членів суспільства деякі види або типи колективної поведінки й поширюють ідеї, що подаються як належні, найкращі, найдоцільніші, найнеобхідніші для подальшого позитивного розвитку суспільства, причому логічні аргументи на підтримку або для критики даних ідей не справляють жадного впливу на сутність та існування такої ідеї. М. К. Мамардашвілі, описуючи відмінність утопічної свідомості від наукової, указує на те, що в межах наукового стилю мислення неправильний опис або неправильна теорія можуть бути виправлені методами самої ж науки, самої теорії, а в разі утопічної свідомості маємо справу з реалізацією *внутрішніх* (повторюваних у суспільстві) станів людини та з пов'язуванням їх із певними словесними формулами, що не можуть бути перевірені на об'єктивність засобами самої утопії [5, с. 266]. Такі варіанти свідомості характерні для ліворадикальних угруповань, паризького інтелектуалізму тощо. Часто в межах утопічної свідомості вживаються терміни, яким не надається жодного точного значення (наприклад *імперіалізм*), тому жодні аргументи, спрямовані проти проявів утопічної свідомості, не мають ані значення, ані впливу на носія утопічної свідомості.

Інший відомий філософ О. Н. П'ятигорський, вважає, що, на відміну від утопій минулого, які мали переважно форму цілісних творів із претензією на об'єктивність (утопічна країна справді існує в іншому просторі або в іншому часі), сучасні утопії стосуються особливого способу мислення окремої людини. Сутність такого (утопічного) способу мислення полягає в домислюванні того, що могло б статися з людиною за певних обставин, проте не сталося. Саме в цьому, на думку О. Н. П'ятигорського, полягає інтрига утопії – домислити себе минулого до логічного кінця в певній життєвій ситуації [8, с. 144–145]. Отож, утопію знову трактують передовсім як утопічну інтенцію свідомості.

Отже, на думку означених дослідників, утопічна свідомість, на відміну від наукової або раціональної, пов'язана зі специфічним світобаченням окремої людини або певної соціальної групи, характеризується суб'єктивністю, прагненням не стільки змалювати реальний стан справ, скільки висловити своє бачення певної проблеми (і суспільної, і індивідуальної), своє ставлення до неї на основі, знову ж таки, інтуїтивного (соціально-психологічного) відчуття належного.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів. Дослідники сучасної філософії відзначають таку рису утопічної свідомості, як антропоцентричність. Оскільки утопія завжди й у принципі була антропоцентричною (тобто ідеальне належне суспільство проектували відповідно до певних уявлень про сутність людини), вона загалом відповідає провідній тенденції сучасної філософії, що в осмисленні реалій навколишнього світу звертається передовсім до людини та її бачення цього світу.

Якщо провести паралель з основами некласичної філософії, можна зазначити, що утопія від міркувань про цілісно організоване суспільство (про суспільство як державу) переходить до утопічного осмислення та обмірковування певних видів діяльності або її елементів, до визначення смислу та призначення певних соціальних груп, пов'язаних із цими видами діяльності, до виявлення місця певних соціальних об'єднань у житті суспільства. На нашу думку, для утопії в модусі утопічної свідомості характерним стає плюралізм, певна багатовекторність. Ті, хто були долучені до класичної, цілісної утопії, здебільшого вважали, що всі проблеми й негаразди, які існують у державі, мають бути розв'язані державницьким шляхом, через реформи, мудрі рішення правителів та запровадження належних законів. Це тенденція зберігається і сьогодні, проте зараз поряд із згаданим напрямом розвитку, спостерігаються й інші варіанти утопічної свідомості. Так, О. Можен, осмислюючи ситуацію в сучасних розвинутих країнах, говорить про те, що сучасне життя породжує різноманітні утопії: наприклад, ідеться про ринок як утопічний капіталізм, утопію прямої демократії, утопію націонал-комунізму тощо [6, с. 142].

Слід зазначити, що для сучасної утопічної свідомості характерним є те, що статус належного, досконалого та майже ідеального надається певному виду діяльності. Причому такий вид утопічних уявлень може виникати з різних причин і у свідомості тих, хто присвятив своє життя даному виду діяльності, і у свідомості людей, які мають про певний вид діяльності досить приблизне уявлення.

Відбувається своєрідна фетишизація того чи того виду діяльності або сфери суспільної активності. Демонструється віра у важливість, належність та цілковиту необхідність певного виду діяльності, перебільшується значення його для суспільного буття, і у зв'язку із цим «вимагається неможливе» (якщо згадати й використати лексику молодіжного руху 60-х рр. ХХ століття у Європі та США) – донести до всіх членів суспільства, що лише даний вид діяльності створює для його adeptів та для решти суспільства максимально сприятливі умови для життя.

Ті напрями діяльності, до яких звертається утопічна свідомість, можуть слугувати основою для виділення *різновидів утопічної свідомості* в духовному житті сучасного суспільства. Слід нагадати та наголосити, що йдеться про позитивно спрямовану утопічну думку, тобто про міркування щодо належної, позитивної діяльності, скерованої на вдосконалення життя людей та суспільства загалом. Водночас утопічна свідомість зберігає такі риси, характерні для утопії загалом, як різко критичне ставлення до дійсності, віру (більш-менш фанатичну) у свою долученість до абсолютної істини, певну зверхність стосовно, хто скептично сприймає пропоновані пропозиції щодо вдосконалення суспільного життя. Часто сюди додається відчуття власної обраності, пов'язаної з тим, що дана особа або група людей долучена до справжніх уявлень щодо належного способу діяльності, до вищого ідеалу.

Деякі з напрямів діяльності, на які скерована утопічна свідомість, існували й у попередні історичні періоди, причому й у минулому вони ставали об'єктом утопічних сподівань та очікувань.

Можемо стверджувати, що в сучасному світі зберігається та отримує подальший розвиток *сциентистська утопічна свідомість*. У межах цієї свідомості декларується, що необхідним і належним напрямом діяльності суспільства, від якого залежить можливість удосконалити життя людства, є розвиток науки. Саме він дасть змогу знайти ефективні способи виробництва, забезпечити швидкий обмін різноманітною інформацією, зберегти життя та здоров'я людей, створити енергоощадні технології, знайти методи переробки промислових і побутових відходів тощо. Такий варіант утопічної свідомості виникає у ХVІ – ХVІІ століттях разом зі становленням і розвитком науки як особливої сфери суспільної діяльності, й, вірогідно, буде існувати доти, доки існуватиме наукове пізнання. Заперечення щодо таких поглядів сприймаються їх adeptами як обскурантизм, відхід від наукових уявлень як єдино істинних, намагання відвернутися від світла знань тощо.

Іншим видом утопічної свідомості, яка існувала й у попередні віки, є *релігійна утопічна свідомість*. Цей напрям утопічної свідомості наполягає на тому, що лише поширення релігійних істин і донесення до широкого загалу релігійних заповідей може змінити на краще життя людей та суспільства загалом. Ті, кому притаманний цей вид релігійної свідомості, наполягають на запровадженні різних форм релігійної освіти для дітей, на створенні релігійних молодіжних організацій, на впровадженні певних релігійних заборон у сферу законодавства (наприклад, у християнських країнах – законодавчу заборону на розлучення, на аборт, на клонування). Суттєвим від'ємним аспектом утопічної релігійної свідомості є те, що різні релігії передбачають різні способи поведінки й певні відмінності в заповідях та нормах. До того ж, зазвичай ревні віряни налаштовані нетерпимо стосовно до інших релігій та їх представників. Звідси – войовничість стосовно тих, хто, на їх думку, заважає вдосконалити цей світ відповідно до настанов певної конкретної релігії, крайньою формою якої є джихад в ісламі та інші види релігійних воєн.

Продовжує існувати сьогодні час і такий вид утопічної свідомості, як *партійно-політична утопічна свідомість*. Свого часу, у ХVІІІ – ХХ століттях, саме цей вид утопічної свідомості сформував низку цілісних творів, які відносили до жанру літературної утопії. Породженням цього виду утопічної свідомості є не лише літературні твори, а й такі цілісні й завершені документи, як партійні маніфести, програми, звернення тощо. Сьогодні документи такого роду пишуть і виголошують відповідно до всіх характеристик утопічної свідомості – у них наголошено, що лише політична сила може запропонувати ефективні політичні реформи, дати країні достойних лідерів та керівників. Перехід у межах партійно-політичної свідомості від літературних творів до політичних програм є своєрідним переходом від закритої до відкритої системи – цілісний літературний твір являє собою певну непорушну єдність, а політичну програму можна обговорювати, коректувати, доповнювати, відмовлятися від певних формулювань. Однак програми зберігають усі ознаки утопічної свідомості – скерованість у майбутнє або на інші території, непримиренність до опонентів, наголошення на власній виключності.

Культурно-мистецька утопічна свідомість як сформований вид свідомості, засвідчений не лише в окремих висловлюваннях, а й у певних документах, маніфестах, статтях існує з другої половини XIX століття. Цей варіант утопічної свідомості формується в добу модерну, коли, з одного боку, зростає кількість членів суспільства, долучених до мистецької діяльності та вважають себе художниками в широкому значенні цього слова; з іншого – поширюється вплив мистецтва та мистецької діяльності, літератури, а в подальшому кінематографу на життя суспільства. Так, представники «Сецесіону», товариства художників-модерністів, що було створене у Відні 1897 року, ставили своїм завданням «змінити суспільство за допомогою мистецтва» [3, с. 5]. Згідно із цим видом утопічної свідомості лише мистецтво взагалі та даний вид і напрям мистецької діяльності зокрема (футуризм, театр абсурду, романтичне кіно) може створити позитивне соціальне середовище для культурного розвитку, забезпечить свободу творчості, свободу самовираження, свободу духу; зробить прекрасним середовище існування людини, що, у свою чергу, зробить людину делікатнішою, благороднішою, кращою, більш вишуканою. Наприкінці XX століття в мистецькій утопічній свідомості виникає нова інтенція – мистецтво створить нову культуру, стане альтернативою алкоголю та наркотикам, змінить світогляд людей, зробить їх добрими, навчить любити весь світ.

Ще один вид утопічної свідомості, яка сформувалася й почала поширюватися та пропагуватися відносно недавно, можна назвати *фінансово-корпоративною утопічною свідомістю*. Один із напрямів такої свідомості простежується в банківських рекламах і пропозиціях, які виглядають приблизно так: «ми багаті та успішні, і допоможемо всім вам стати багатими через заощадження, позики, депозити з високими відсотковими ставками, які пропонує вам саме наш банк».

Інакшим варіантом даного виду утопічної свідомості є свідомість, що поширюється і навіть нав'язується компаніями сітьового маркетингу (Оріфлейм, Тяньші). Ці компанії переконують інших, що саме вони створюють умови для того, щоб окремих членів компанії міг заробити на достойне життя, не почувався самотнім, самовдосконалювався, міг створити власну торговельну сітку. На підтвердження висловленого міркування можемо навести таку цитату: «Тяньші надає всім людям, які сповнені рішучості і старанно йдуть назустріч своїй меті, всі необхідні можливості для найшвидшого досягнення результатів... Займаючись разом з нами перспективним бізнесом і використовуючи перевірену на практиці систему досягнення успіху, Ви зможете стати успішною людиною» [4, с. 1]. Очевидно, що всі можливості всім охочим не може надати жодна компанія. Який зміст вкладається в поняття *успішна людина*, теж не пояснюється.

Напевне, наймолодшим видом утопічної свідомості є *екологічна утопічна свідомість*. У межах цієї свідомості дуже поширені уявлення та міркування про те, що значна кількість проблем сучасного людства пов'язана із цивілізаційним розвитком – зростанням міст, використанням великої кількості транспорту, вживанням сумнівних продуктів тощо. Тому розв'язання цих проблем пов'язують із потребою повернення до природи, з дотриманням простого і природного способу життя, використанням переважно природних лікувальних препаратів, природних матеріалів для будівництва та облаштування оселі. Незважаючи на те, що існує досить багато технологічних розробок, пов'язаних із такими ідеями, вони, на нашу думку, значною мірою залишаються утопічними, тому що спосіб життя, пропонується цивілізацією, рівень медичного та інших видів обслуговування, способи пересування, престижність і комфортність життя в місті, можливість отримання різних варіантів освіти – усе це ще довго (якщо не завжди) буде утримувати більшість людей у межах цивілізованого способу життя.

Висновки. Підбиваючи підсумки викладеного вище, можна зазначити, що сучасна утопічна свідомість як один зі способів пізнання та освоєння дійсності значною мірою є продовженням тих тенденцій у розвитку утопічної думки, які існували у XVII–XX століттях, проте утопічна думка відмовляється від цілісних творів, цілісного викладу, залишаючись у стані процесу, вільного руху. Проведений аналіз дає підстави зробити припущення, що утопічна свідомість існувала завжди як елемент пізнавального процесу та як компонент суспільної свідомості, але в різних формах свого представлення. У різні історичні епохи утопічна свідомість проявлялася по-різному – від вимог радикальних реформ до повстань і вбивств тиранів. В епоху Нового часу, коли поширюються наукові трактати й відбувається бурхливий розвиток літератури з її різноманітними жанрами, утопія

також набуває форми цілісного завершеного твору. У подальшому, наприкінці XIX – на початку XX століття, коли у філософії відбувається перехід до відкритих систем, а в літературі починають переважати малі форми, утопічна свідомість продовжує існувати у суспільстві, проте про її існування ми можемо судити лише з тих її проявів, про які йшлося вище, а не із цілісних творів. Звідси можна зробити висновок про те, що утворення утопічної свідомості сьогодні набувають характеру проективного поняття – такого поняття, що в чіткій формі виражає можливі й бажані тенденції розвитку певних сфер суспільства [7].

Джерела та література

1. Баталов Э. Я. Социальная утопия и утопическое сознание в США / Э. Я. Баталов. – М. : Наука, 1982. – 336 с.
2. Баталов Э. Я. Философия бунта (критика идеологии левого радикализма) / Э. Я. Баталов – М. : Политиздат, 1973. – 222 с. – (Социальный прогресс и буржуазная философия).
3. Великие художники, их жизнь, вдохновение и творчество. Густав Климт. – Киев : ООО Игмосс Юкрейн, 2003. – Ч. 29. – 32 с.
4. Дело Тяньши // Better Health / Better World. – 17 с.
5. Мамардашвили М. К. Опыт физической метафизики / М. К. Мамардашвили. – М. : Прогресс-Традиция, 2008. – 304 с.
6. Монжен О. Виклики скептицизму. Зміни інтелектуального пейзажу Франції / Олів'є Монжен ; пер. з фр. Т. Голіченко, С. Йосипенка, А. Рєпи. – К. : Дух і Літера, 2011. – 360 с. – (Філософські контакти: Україна-світ).
7. Петрушенко В. Л. Умови, принципи та імперативи соціально-гуманітарного пізнання / В. Л. Петрушенко // Філософія гуманітарного знання: соціокультурні виміри : матеріали Міжнар. наук. конф. – Чернівці : Рута, 2007. – С. 3–7.
8. Пятигорский А. М. Избранные труды / А. М. Пятигорский. – М. : Шк. «Языки русской культуры», 1996. – 590 с.
9. Утопия и утопическое мышление : антология зарубеж. лит. : [пер. с разн. яз.] / под. ред. В. А. Чаликовой. – М. : Прогресс, 1991. – 405 с.

Петрушенко Оксана. Феномен утопического сознания: его особенности и разновидности. В статье рассматривается феномен утопического сознания как измененной формы сохранения интенций классической утопии в духовной жизни современного общества. Анализируются основные формы утопического сознания и делается вывод о его органическом присутствии в механизмах деятельности сознания – как общественного, так и индивидуального. Автор доказывает, что утопическое сознание, с одной стороны, не претендует на создание полных и подробных проектов лучшей социальной организации, с другой же, пытается предложить противоположный существующему лучший должный вариант социальной организации, но, как правило, в конкретных сферах социальной активности. Анализируя эту ситуацию, автор утверждает, что утопическое сознание выступает компонентом общественного сознания на протяжении всей истории, но в разных видах представительства. Сегодня оно выполняет роль в основном проективного элемента, отражающего различные тенденции общественного развития. Исследуются следующие формы утопического сознания: научное, политико-партийное, в области культуры и искусства, финансово-корпоративное, экологическое.

Ключевые слова: утопия, утопическое сознание, перспективы общества.

Petrushenko Oksana. The Phenomenon of Utopian Consciousness: its Peculiarities and Trends. The main idea of given article is the next one: after the total critique of social utopia during the second part of XIX century – the first part of XX century the more wide notion «utopian consciousness» began to be used in social, political and philosophical studies. The author proves that utopian consciousness on one hand, doesn't pretend to create complete and detailed projects of the best social organization, on another hand tries to propose the opposed to existing better and due variant of social organization, but usually in concrete spheres of social activity. While analyzing this situation the author affirms, that the utopian consciousness was the component of social consciousness during the whole history, but it had different kinds of representation. In our days fulfills the role mainly of projective item that sign some able tendencies connected with development of the different parts of society. In the article the next trends of the utopian consciousness are investigated: scientific, political party's, cultural and artistic, financial-corporate, ecological ones.

Key words: utopia, utopian consciousness, outlook of social development.

Стаття надійшла до редколегії
20.03.2013 р.